

صفحه

۱	بخش اول
۲	جایگاه تخصص و تجربه در تحقق هدفهای مشاوره مدرسه دکتر عبدالله شفیع آبادی، استاد مشاوره دانشگاه علامه طباطبائی
۸	فرایند تعاملی آسیب‌زا بین نوجوان و خانواده علی اصغر احمدی عضو هیات علمی دانشگاه تهران
۲۹	ضرورت توجه به مهارت‌های راهنمایی و مشاوره‌ای معلمان منوچهر فضلی‌خانی مدیر کل برنامه‌ریزی درسی آموزش و پرورش راهنمایی تحصیلی
۴۷	نقش راهنمایی و مشاوره‌ای معلمان در هزاره سوم دکتر اختر جمالی عضو هیئت علمی دانشکده علوم پزشکی ایران
۵۲	ضرورت گسترش راهنمایی و مشاوره در مدارس دوره راهنمایی تحصیلی عباسعلی مظفری معاون دفتر آموزش و پرورش راهنمایی تحصیلی
۶۱	نقش خانواده، مدرسه و اجتماع در هدایت و راهنمایی نوجوانان منصور فرجی، معاون دفتر آموزش و پرورش راهنمایی تحصیلی
۷۵	اهمیت نقش معلمان کارآمد در اعتلای سطح بهداشت روانی و شکوفایی استعدادها و خلاقیت‌های دانش‌آموزان مریم حسنی، کارشناسی ارشد مسئول مشاوره دفتر آموزش و پرورش راهنمایی تحصیلی
۸۴	نقش خاموشی و تقویت‌کننده‌ها در تغییر رفتار مهدی مرادحاصل، مشاور فرهنگی معاونت آموزش و پرورش عمومی
۹۳	بنیادهای آموزش شفامدار حامد برماس، دانشجوی دکترای تخصصی روان‌شناسی تربیتی
۱۱۱	ناتوانی‌های ویژه یادگیری و راهکارهای عملی برای درمان (در حیطه حساب) زری کهریزی، کارشناس مسئول مشاوره عمومی کرمانشاه
۱۲۶	لکنت زبان و چگونگی درمان آن سهراب نوروزی، مدرس دانشگاه پیام نور اسلام‌آباد غرب

جایگاه تخصص و تجربه در تحقق هدفهای مشاوره مدرسه

نام و نام خانوادگی: دکتر عبدالله شفیع آبادی

سمت: استاد دانشگاه

مدرک تحصیلی: دکترای مشاوره

محل خدمت: دانشگاه علامه طباطبایی

مشاوره مدرسه، یکی از زیرمجموعه‌های تخصصی رشته مشاوره است که بدان وسیله امور تحصیلی متعلمان بررسی و تحلیل می‌گردد و در حالت مطلوب به حل مشکلات تحصیلی می‌انجامد.

مشاور مدرسه برای توفیق در انجام وظایف محوله باید از تخصص و تجربه کافی در مشاوره برخوردار باشد. در این مقاله، پس از تعریف راهنمایی و مشاوره مدرسه، به بررسی تخصص و جنبه‌های آن که یک مشاور مدرسه باید دارا باشد می‌پردازیم و در نهایت پس از تعیین جایگاه تجربه در موفقیت مشاور، توصیه‌هایی برای مشاوران مدارس و مسئولان ارائه می‌گردد.

راهنمایی و مشاوره مدرسه

از طریق راهنمایی تحصیلی که فعالیتی پویا و مستمر در دوران تحصیل است

با افزایش اطلاعات، امکان تصمیم‌گیری مناسب‌تر و درست‌تر فراهم می‌آید که به نوبه خود موجب پیشگیری از بروز مشکلات تحصیلی در آینده می‌شود. هرچه اطلاعات جامع‌تر و روشهای ارائه آن صحیح‌تر باشد، امکان بهره‌برداری درست و بجا بیشتر خواهد بود. اطلاعات تحصیلی باید کلیه زمینه‌های محیطی و شخصی دانش‌آموزان را در برگیرد و شناساندن امکانات و محدودیتها را نیز شامل گردد. تمام دانش‌آموزان در همه سطوح تحصیلات به اطلاعات تحصیلی دقیق و موثق نیاز دارند که باید به موقع از جانب مشاور مدرسه در اختیار آنان قرار گیرد.

مشاوره تحصیلی، فعالیتی یاورانه است که به منظور حل مشکلات تحصیلی دانش‌آموزان در یک رابطه حضوری عاطفی - عقلانی بین مراجع و مشاور انجام می‌پذیرد و پس از شناخت و تشخیص مشکل به راه‌حلهایی با همکاری مشاور و مراجع مطرح و بررسی می‌گردند و در نهایت مراجع از بین آنها مناسب‌ترین را بر می‌گزیند و به مرحله اجرا می‌گذارد. گرچه از مشاوره تحصیلی، تعاریف متعددی ارائه شده است، ولی همگی برای حل مشکلات تحصیلی مراجع در یک رابطه حضوری عاطفی - عقلی اتفاق نظر و تاکید دارند (کراتچویل، ۱۹۹۱؛ آیوی، ۱۹۹۳؛ پاپن و تامپسون، ۱۹۷۴؛ شفیع‌آبادی، ۱۳۸۴). فعالیتهای مشاور مدرسه باید به حل مشکلات دانش‌آموزان، والدین، و کارکنان مدرسه متمرکز شود.

تخصص و تجربه

در گذشته‌های دور در جوامع سنتی، به علت محدود بودن و سادگی امور، هر فرد از عهده انجام چندین کار برمی‌آمد و دیگران را در انجام آن دخالت نمی‌داد و به گفته معروف یک نفر همه‌کاره بود. ولی امروزه بر اثر تنوع و پیچیدگی کارها، انجام چند کار به هیچ وجه از یک نفر ساخته نیست و هر فرد با توجه به آموخته‌ها و تجربیاتش می‌تواند یک کار را بهتر و درست‌تر از دیگر امور انجام دهد. از این رو، اصل تخصص - محوری و

تجربه که از طریق تکرار انجام کار به دست می‌آید در موفقیت فرد بسیار اهمیت دارد. تجربه به دو نوع مفید و غیر مفید تقسیم می‌شود. تجربه مفید عبارت است از تکرار و ادامه کاری که با تخصص و رشته تحصیلی فرد ارتباط دارد و در نهایت موجب می‌گردد که فرد به عنوان متخصص و صاحب‌نظر در آن زمینه مطرح گردد. در تجربه غیر مفید، فرد به تکرار کاری می‌پردازد که دانش نظری لازم برای انجام آن را ندارد و با رشته تحصیلی فرد مرتبط نیست و در نهایت علیرغم تلاش و پیگیری، به کارآمدی مطلوب و صاحب‌نظر شدن در آن زمینه منتهی نمی‌شود. از این رو تجربه‌ای مفید و کارآمد خواهد بود که با آگاهی و دانش نظری همراه باشد.

مشاور مدرسه در صورتی خواهد توانست به دانش‌آموزان به طور موثر و مفید کمک کند که حداقل در جنبه‌های زیر تخصص و تجربه داشته باشد:

(۱) چه کاری را می‌خواهد انجام دهد؟ برای پاسخ به این سؤال، مشاور مدرسه باید اصول حاکم بر عملکردش را در جلسه مشاوره با دقت مشخص سازد و یقین کند که از کدام روش درمانی بهره خواهد گرفت. هدفهای جلسه درمان نیز در همین مقوله قرار می‌گیرد. مشاور باید نقشه ذهنی خود را در کمک‌رسانی به دانش‌آموز مشخص سازد و روشها و ابزار مورد نیاز را آگاهانه و عالمانه برگزیند و به کار بندد.

(۲) چرا این کار را انجام می‌دهد؟ مشاور مدرسه باید دلایل و شواهد انتخاب روش و ابزار کارش را در کمک به حل مشکل دانش‌آموز به طور عالمانه و روشن (و نه بر اساس حدس و گمان) پیش‌بینی کند و به خوبی قانع و متقاعد شود که روش و ابزار مورد نظر در شرایط موجود برای کمک به دانش‌آموز مناسب‌ترین است.

(۳) چه موقع این کار را انجام دهد؟ وقت‌شناسی و کاربرد روشها و ابزار در موقعیت مناسب و درست اهمیت فراوان دارد. چنانچه مشاور مدرسه نتواند هر مورد را در وقت

منتشر شده توسط سایت شخصی
دکتر عبدالله بنعمه ابوزناد
www.abuznad.ir

(۴) این کار را چگونه انجام دهد؟ مشاور مدرسه باید نحوه انجام روشها و کاربرد ابزار مورد نیاز را به خوبی بداند تا به موقع بتواند از آنها درست بهره گیرد. برای توفیق در این زمینه، مشاور مدرسه باید روشها و فنون راهنمایی و مشاوره و نیز کاربرد آزمونهای روانی مورد استفاده در مشاوره مدرسه را به خوبی بداند و از آنها بتواند استفاده کند. علاوه بر موارد ذکر شده، مشاور مدرسه باید اطلاعات عمیق در زمینههای مختلف از جمله فرهنگ جامعه، آسیب شناسی روانی - اجتماعی و نظریه های مشاوره و روان درمانی نیز داشته باشد و در موقعیتهای مناسب برای کمک به دانش آموزان بتواند آنها را به کار گیرد.

نتیجه گیری و پیشنهادها

مسئولیت تربیت نیروی انسانی متخصص و کارآمد بر عهده نظام آموزش و پرورش کشور است. این مورد، زمانی ممکن خواهد بود که استعدادها و تواناییهای بالقوه دانش آموزان شناخته شود و آموزش و پرورش آنان با رعایت تفاوت های فردی انجام پذیرد. در صورت بی توجهی به این مورد، مملکت به خودکفایی و خوداتکایی نخواهد رسید. مشاوران مدارس با مداخلات موثر و مفید خود در جریان آموزش و پرورش می توانند نیل به هدفهای فوق را تسریع و تسهیل کنند. در این زمینه برای افزایش کارآمدی مشاوران مدارس، توصیه های زیر مطرح می شود:

۱ - اگر این باور در مسئولان و برنامه ریزان به وجود آید که آموزش و پرورش در شکل گیری صفات و رفتارهای مناسب یا نامناسب نسل جوان، نقش مهم و انکارناپذیر دارد، به استخدام نیروهای متخصص و مجرب در آموزش و پرورش در سطوح مختلف تحصیلی، اقدام خواهند کرد و مشاورانی را در مدارس به کار خواهند گمارد که از تخصص و تجربه کافی در کمک رسانی به دانش آموزان برخوردار باشند.

۲ - تمام دانش آموزان، والدین، و کارکنان مدرسه در زمینه های گوناگون به راهنمایی

اجرا شود. معلم پس از گذراندن دوره‌های آموزشی لازم، می‌تواند از عهده انجام امور تحصیلی دانش‌آموزان از جمله آشناسازی آنان با قوانین انضباطی و آموزشی، آموزش مهارت‌های مطالعه، نحوه تمرین و تکرار دروس، شیوه‌های نت‌برداری و استفاده از منابع، چگونگی تنظیم برنامه روزانه و هفتگی، و آشناسازی با رشته‌های تحصیلی برآید. معلم که بیشترین و نزدیکترین تماس را با دانش‌آموزان دارد در موقعیت مناسبی برای انجام فعالیتهای راهنمایی تحصیلی قرار دارد. معلم می‌تواند شاگردانی را که به کمک‌های ویژه مشاوره‌ای نیاز دارند، نزد مشاور مدرسه ارجاع دهد. توصیه می‌شود برای معلمان دوره‌های مختلف آموزشی در زمینه راهنمایی و مشاوره تحصیلی با برنامه‌ای مشخص برگزار گردد.

۳- همه دانش‌آموزان و والدین و کارکنان مدرسه به مشاوره نیاز ندارند و در صورتی که فعالیتهای راهنمایی به درستی و به موقع صورت گیرد از وقوع مشکلات کاسته خواهد شد. از این رو برنامه‌ریزی در زمینه فعالیتهای مربوط به آموز راهنمایی تحصیلی در آموزش و پرورش از اولویت بالایی برخوردار است. به عبارت دیگر، توجه و تأکید بر فعالیتهای راهنمایی تحصیلی، مقدم بر مشاوره تحصیلی است که در برنامه‌ریزیها باید به آن توجه خاص مبذول گردد.

۴- آموزش ضمن خدمت مشاوران با طراحی و اجرای برنامه‌های نظری و عملی درست به طور مستمر به مرحله اجرا درآید. در ضمن توصیه می‌شود رسانه‌ها برای آگاه‌سازی مردم از ضرورت بهره‌گیری از خدمات راهنمایی و مشاوره تحصیلی به طور صحیح اقدام کنند.

منابع:

Ivey, A. E. + Simeke, Downing, L. (1993) Counseling and Psych otherapy. N.Y.: Harper, Row.

N.Y.: Pergamon Press.

Poppen. W. A. + Thompson. C. L. (1974) School Counseling theories,
and concepts. fincoln: Professional
Educatcors Publications.

شفیع آبادی، عبدالله (۱۳۸۴) مقدمات راهنمایی و مشاوره (مفاهیم و کاربردها)
انتشارات دانشگاه پیام نور، تهران.